

อาเซียนกับการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม

ความเป็นมา

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือ อาเซียน (Association of Southeast Asian Nations: ASEAN) ก่อตั้งขึ้นโดยปฏิญญากรุงเทพฯ (Bangkok Declaration) ซึ่งลงนามโดยรัฐมนตรีจาก 5 ประเทศ ได้แก่ นายอาดัม มาลิก รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย นายตุน อับดุล ราซัค บิน ฮุสเซน รองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ ประเทศมาเลเซีย นายนาซีโซ รามอส รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ นายเอส ราซาร์ตันัม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ สาธารณรัฐสิงคโปร์ และพันเอก (พิเศษ) ดร.ถนัด คอมันตร์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ราชอาณาจักรไทย เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2510 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างประเทศในภูมิภาค อำนวยความสะดวกในการค้า การพัฒนาทางสังคมและวัฒนธรรม การกีดกัน อยุ่ดี บนพื้นฐานของความเสมอภาคและผลประโยชน์ร่วมกัน

ต่อมาในปี พ.ศ. 2520 โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (The United Nations Environment Programme: UNEP) ให้การสนับสนุนการจัดทำ ASEAN Sub regional Environment Programme I (ASEP I) โดยมีการจัดตั้งคณะผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อมของอาเซียน (ASEAN Experts Group on the Environment: AEGE) ภายใต้คณะกรรมการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของอาเซียน (ASEAN Committee on Science and Technology: COST) เป็นผู้ดำเนินการโครงการ ASEP I ซึ่งมีระยะเวลา 5 ปี (พ.ศ. 2520-2524) และในช่วงปี 2535 ได้มีการทบทวน รวมถึงจัดทำ ASEP II (พ.ศ. 2525-2530) และ ASEP III (พ.ศ. 2531-2535) โดยปรับรูปแบบคณะผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อมของอาเซียน (AEGE) ให้ยกฐานะจากคณะผู้เชี่ยวชาญ เป็นคณะกรรมการ ซึ่งแยกออกจากคณะกรรมการด้านวิทยาศาสตร์ฯ ที่เรียกว่า เจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อม (ASEAN Senior Officials on the Environment: ASOEN) มีหน้าที่กำกับดูแลงานด้านสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะ เสนอแนะนโยบาย และประสานการจัดการสิ่งแวดล้อมของภูมิภาคอาเซียน รวมทั้งส่งเสริมความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อม ระหว่างกันภายในอาเซียน อาเซียนกับภูมิภาคอื่น ๆ และอาเซียนกับองค์การระหว่างประเทศ ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับ ดูแลของรัฐมนตรีอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อม (ASEAN Ministers on the Environment) โดยที่เจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อมจะรายงานการดำเนินงานและเสนอกิจกรรม/โครงการต่อที่ประชุมรัฐมนตรี

แนวคิดประชาคมอาเซียนถือกำเนิดขึ้นอย่างเป็นทางการเมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2546 จากการที่ผู้นำอาเซียนได้ร่วมลงนามในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมืออาเซียน (Declaration of ASEAN Concord II หรือ Bali Concord) เห็นชอบ ให้จัดตั้งประชาคมอาเซียน ภายในปี พ.ศ. 2563 ต่อมาในการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน ครั้งที่ 12 ในเดือนมกราคม พ.ศ. 2550 ที่เมืองเซบู สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียนได้ตกลงให้มีการจัดตั้งประชาคมอาเซียนให้แล้วเสร็จเร็ว ขึ้นภายในปี พ.ศ. 2558 ประเทศไทย เป็นหนึ่งในประเทศ

สมาชิกอาเซียนที่จะต้องดำเนินการตามแผนการจัดตั้งประชาคมอาเซียน เพื่อเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน (ASEAN Community: AC) ในปี พ.ศ. 2558 โดยมีกรอบการดำเนินการความร่วมมือตามพันธกรณีภายใต้ 3 เสาหลัก คือ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political Security Community: APSC) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community: ASCC)

อาเซียนกับการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย

การดำเนินการความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมอาเซียนของประเทศไทยอยู่ภายใต้เสาหลักประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASCC) โดยกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินงานตามแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน พ.ศ. ๒๕๕๒-๒๕๕๘ (ASCC Blueprint 2009- 2015) ในหัวข้อ D ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม ประเทศไทยในฐานะหนึ่งในประเทศสมาชิกอาเซียน มีพันธกรณีต้องดำเนินการตามความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมกับประเทศอาเซียน โดยมีเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อม (ASEAN Senior Officials on the Environment: ASOEN) มีหน้าที่กำกับดูแลงานด้านสิ่งแวดล้อมของภูมิภาคอาเซียน โดยที่ในส่วนของประเทศไทย มีปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทำหน้าที่เป็นประธานเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อม (ASOEN) นอกจากนี้ ยังมีการประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อม (Minister Meeting on Environment) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้รัฐมนตรีด้านสิ่งแวดล้อมของอาเซียนได้มีโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และหารือในประเด็นปัญหาที่สำคัญด้านสิ่งแวดล้อม และเป็นศูนย์กลางการประสานงานทั้งหมดของภารกิจอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งคณะทำงานอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อมมี 7 ด้าน ดังนี้

(1) คณะทำงานอาเซียนด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ (ASEAN Working Group on Nature Conservation and Biodiversity: AWGNCB) โดยมี สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นหน่วยงานกลางประสานการดำเนินงาน

(2) คณะทำงานอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อมทางทะเลและชายฝั่ง (ASEAN Working Group on Coastal and Marine Environment: AWGCME) โดยมี กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เป็นหน่วยงานกลางประสานการดำเนินงาน

(3) คณะทำงานอาเซียนด้านการจัดการสารเคมีและของเสีย (ASEAN Working Group on Chemicals and Waste: AWGCW) โดยมี กรมควบคุมมลพิษ เป็นหน่วยงานกลางประสานการดำเนินงาน

(4) คณะทำงานอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อมเมืองที่ยั่งยืน (ASEAN Working Group on Environmentally Sustainable Cities: AWGESC) โดยมี สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นหน่วยงานกลางประสานการดำเนินงาน

(5) คณะทำงานอาเซียนด้านการจัดการทรัพยากรน้ำ (ASEAN Working Group on Water Resources Management: AWGWRM) โดยมี กรมทรัพยากรน้ำ เป็นหน่วยงานกลางประสานการดำเนินงาน

(6) คณะทำงานอาเซียนด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (ASEAN Working Group on

Climate Change: AWGCC) โดยมี สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นหน่วยงานกลางประสานการดำเนินงาน

(7) คณะทำงานอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา (ASEAN Working Group on Environmental Education: AWGEE) โดยมี กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม เป็นหน่วยงานกลางประสานการดำเนินงาน

นอกจากคณะทำงานอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อมแล้ว การดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของอาเซียนยังมีกรอบเวทีหารือประเด็นสำคัญด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่

(1) Meeting of the Conference of the Parties to the ASEAN Agreement on Transboundary Haze Pollution โดยมี กรมควบคุมมลพิษ เป็นหน่วยงานกลางประสานการดำเนินงาน

(2) Meetings of Sub-Regional Ministerial Steering Committee (MSC) on Transboundary Haze Pollution โดยมี กรมควบคุมมลพิษ เป็นหน่วยงานกลางประสานการดำเนินงาน

(3) Meeting of Mekong Sub-Regional Ministerial Steering Committee (MSC Mekong) on Transboundary Haze Pollution โดยมี กรมควบคุมมลพิษ เป็นหน่วยงานกลางประสานการดำเนินงาน

(4) The Governing Board (GB) Meeting of the ASEAN Centre for Biodiversity (ACB) โดยมี สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นหน่วยงานกลางประสานการดำเนินงาน

นับจากการประกาศเป็นประชาคมอาเซียนเมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2558 ประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ ได้ร่วมกันกำหนดทิศทางของอาเซียนในระยะ 10 ปี (พ.ศ. 2559-2568) ภายใต้วิสัยทัศน์ประชาคมอาเซียน พ.ศ. 2568 (ASEAN Vision 2025) โดยมีเป้าหมายเพื่อให้อาเซียนมีการรวมตัวกันอย่างลึกซึ้งมากขึ้น ทั้งด้านการเมืองและความมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคมและวัฒนธรรม มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง อยู่บนพื้นฐานของกฎเกณฑ์ และภาคส่วนต่างๆ มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนประชาคม และมองไปข้างหน้า ซึ่งประเทศไทยมีบทบาทแข็งขันในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของอาเซียน และมีส่วนผลักดันให้อาเซียนเกิดความร่วมมือด้านต่างๆ ที่ทันต่อเหตุการณ์ และสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ระหว่างประเทศมาโดยตลอด รวมทั้งสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนมากยิ่งขึ้น โดยกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นหน่วยงานหลักรับผิดชอบดำเนินความร่วมมือตามพันธกรณีที่ประเทศสมาชิกอาเซียนได้ร่วมกันกำหนดไว้ เพื่อขับเคลื่อนดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมในบริบทประชาคมอาเซียน ซึ่งประเด็นสิ่งแวดล้อมอยู่ภายใต้แผนงานประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน รวมทั้งติดตามและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในประเทศและประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อเชื่อมโยงการทำงานที่เกี่ยวข้องระหว่างเสาการเมืองและความมั่นคง เสาเศรษฐกิจ และเสาสังคมและวัฒนธรรมด้วย ทั้งนี้ เพื่อผลประโยชน์ของประชาชนในประเทศและภูมิภาค ซึ่งประเทศไทยมีข้อผูกพันร่วมกับประเทศสมาชิกอาเซียนที่จะส่งเสริมให้ประชาชนอาเซียนมีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์จากการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนอย่างสมบูรณ์ในที่สุด

ประชาคมอาเซียนและกลไกการดำเนินงานของประเทศไทย

ประชาคมการเมืองและความมั่นคง
(APSC)

- ป้องกันและปราบปราม
อาชญากรรมด้านสิ่งแวดล้อม

ASEAN Senior Officials Meeting
on Transnational Crime (SOMTC)

ประชาคมเศรษฐกิจ
(AEC)

- ความมั่นคงทางอาหาร เกษตร และป่าไม้

ASEAN Senior Officials
on Forestry (ASOF)

AWG on Forest Product
Development

AWG on Forest Management

AWG Social Forest

AWG on Forest
Climate Change

AWG CITES and Wildlife
Enforcement

- การบริหารจัดการทรัพยากรแร่ธาตุ

ประชาคมสังคมและวัฒนธรรม
(ASCC)

- การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
และสิ่งแวดล้อม

ASEAN Senior
Officials on
the Environment
(ASOEN)

1 Haze
Agreement
(MSC และ
MSC Mekong)

7AWG

AWG on Capacity on Mineral
Information and Database

พัฒนาการความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมของอาเซียน

อาเซียนเป็นภูมิภาคที่มีความหลากหลายทางระบบนิเวศและมีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์แห่งหนึ่งในโลก ในขณะที่เดียวกันการเพิ่มขึ้นของประชากรผนวกกับการพัฒนาเศรษฐกิจของโลก ทำให้อาเซียนต้องเผชิญกับปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศหลายพื้นที่เสื่อมโทรมลง ความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมจึงเป็นมิติหนึ่งของความร่วมมือในอาเซียน

ภายหลังการก่อตั้งอาเซียนในปี พ.ศ. 2510 ประเทศไทย และประเทศสมาชิกอาเซียนมีพัฒนาการในการดำเนินความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อม ดังนี้

▪ ปี พ.ศ. 2520

- จัดทำโครงการอนุภูมิภาคด้านสิ่งแวดล้อม (ASEAN Sub regional Environment Programme: ASEP I) โดยความช่วยเหลือของโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (The United Nations Environment Programme: UNEP) เพื่อศึกษาถึงมุมมองและช่องว่างของโครงการด้านสิ่งแวดล้อมที่แต่ละประเทศอาเซียนกำลังดำเนินการอยู่ขณะนั้น

▪ ปี พ.ศ. 2521

- ตั้งคณะผู้เชี่ยวชาญอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อม (ASEAN Experts Group on the Environment: AEGE) ภายใต้คณะกรรมการอาเซียนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ASEAN Committee on Science and Technology: COST) เพื่อดูแลความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อม ศึกษาปัญหา และให้คำแนะนำต่ออาเซียนในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเป็นผู้ดำเนินโครงการ ASEP I (พ.ศ. 2520 - 2524) ASEP II (พ.ศ. 2525 - 2530) และ ASEP III (พ.ศ. 2531 - 2535)

▪ ปี พ.ศ. 2532

- ปรับรูปแบบ AEGE แยกออกจาก COST เป็น เจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อม (ASEAN Senior Officials on the Environment: ASOEN) มีหน้าที่กำกับดูแลงานด้านสิ่งแวดล้อม เสนอแนะนโยบาย และประสานการจัดการสิ่งแวดล้อมของภูมิภาคอาเซียน เพื่อให้คำแนะนำเชิงนโยบายต่อที่ประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อม (ASEAN Ministerial Meeting on the Environment: AMME)
- ในลำดับต่อมาได้มีการจัดตั้งคณะทำงานอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อมขึ้น 7 สาขา (ASEAN Working Group) เพื่อเป็นกลไกในระดับปฏิบัติ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การอนุรักษ์ธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ การจัดการสิ่งแวดล้อมทางทะเลและชายฝั่ง

การจัดการสารเคมีและของเสีย การจัดการทรัพยากรน้ำ การจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองที่ยั่งยืน และสิ่งแวดล้อมศึกษา ซึ่งมีการประชุมปีละ 1 ครั้ง

- เวทีการประชุมอาเซียนได้มีการหารือและให้ความสำคัญเกี่ยวกับประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในช่วงที่ผ่านมา ประเทศสมาชิกอาเซียนได้ร่วมกันจัดทำปฏิญญา ความตกลงแผนปฏิบัติการที่สำคัญต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม อาทิ
 - Manila Declaration on the ASEAN Environment (1981-2524)
 - Bangkok Declaration on the ASEAN Environment (1984-2527)
 - Kuala Lumpur Accord on Environment and Development (1990-2533)
 - Jakarta Declaration on Environment and Development (1997-2540)
 - Kota Kinabalu Resolution on the Environment (2000-2543)

▪ ปี 2545

- ในระหว่างปี พ.ศ. 2540 – 2541 ปัญหามลพิษหมอกควันข้ามแดนได้ทวีความรุนแรงขึ้นอย่างมากในอาเซียน จึงได้มีการจัดประชุมรัฐมนตรีว่าด้วยปัญหาหมอกควัน (ASEAN Ministerial Meeting on Haze) ครั้งแรกเมื่อปี 2540 เพื่อหารือการแก้ไขปัญหาดังกล่าว และในปี 2545 อาเซียนได้ร่วมลงนามการจัดทำ “ความตกลงอาเซียนว่าด้วยมลพิษจากหมอกควันข้ามแดน” (ASEAN Agreement on Transboundary Haze Pollution: AATHP) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันและลดมลพิษจากหมอกควันข้ามแดนที่เกิดจากไฟป่าเป็นสำคัญ

▪ ปี 2548

- จัดตั้งศูนย์อาเซียนว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (ASEAN Centre for Biodiversity: ACB) โดยการสนับสนุนจากสหภาพยุโรป มีวัตถุประสงค์เพื่อการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนของความหลากหลายทางชีวภาพในภูมิภาคอาเซียน ซึ่งศูนย์ ACB ตั้งอยู่ ณ เมือง Los Banos สาธารณรัฐฟิลิปปินส์

1. แผนงานประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน พ.ศ. 2559-2568

มีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงของอาเซียนให้ประชาชนและประเทศสมาชิกอาเซียนสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติในภูมิภาคและกับโลกภายนอกและมีบทบาทในเวทีโลก เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการเป็นประชาคมที่มีความเป็นหนึ่ง และแข็งแกร่ง ประชาชนอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและมั่นคง โดยยึดมั่นในหลักการขั้นพื้นฐานของอาเซียนเพื่อให้อาเซียนยังคงมีความแน่นแฟ้น และตอบสนองต่อความท้าทายที่คุกคามสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาค

คุณลักษณะและองค์ประกอบ ประกอบด้วย

- 1) ประชาคมที่ยึดมั่นในกฎกติกา ให้ความสำคัญกับประชาชน มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง
- 2) ภูมิภาคที่มีสันติภาพ ความมั่นคง และเสถียรภาพ
- 3) ความเป็นแกนกลางของอาเซียนในภูมิภาคที่มีพลวัตและมองออกไปนอกภูมิภาค
- 4) การมีสถาบันที่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ประชาคมการเมืองและความมั่นคงและกลไกการดำเนินงานของประเทศไทย

Transnational Crime

Working Group on Arms Smuggling

Working Group on Counter-Terrorism

Working Group on Trafficking in Persons

Working Group on Cybercrime

Working Group on Illicit Trafficking of Wildlife and Timber

กลไกการดำเนินงาน
ของประเทศไทยภายใต้คณะทำงาน
ด้านอาชญากรรมข้ามชาติ

Senior Officials
Meeting on
Transnational Crimes
(SOMTC)

ความมั่นคงทางทะเล

๑. สถานการณ์ความมั่นคงทางทะเลของอาเซียน

ความมั่นคงทางทะเลจัดเป็นองค์ประกอบหนึ่งในกรอบความร่วมมือของอาเซียนภายใต้เสาหลักประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน และได้มีการกำหนดแผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political – Security Community Blueprint) ปัจจุบันมีการส่งเสริมความร่วมมือทางทะเลในอาเซียนดำเนินการผ่านกรอบและกลไกต่างๆ เช่น การประชุมหารืออาเซียนว่าด้วยประเด็นทางทะเล (ASEAN Maritime Forum: AMF) และการประชุมรัฐมนตรีกลาโหลอาเซียน (ASEAN Defense Ministers' Meeting: ADMM) เป็นต้น ทั้งนี้ในระยะ สถานการณ์ความมั่นคงทางทะเลของอาเซียนที่ต้องเฝ้าระวัง ได้แก่ (๑) การอ้างสิทธิ์และแย่งชิงผลประโยชน์ในพื้นที่ทางทะเล (๒) ความไม่แน่นอนของสถานการณ์ความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ และการขาดความไว้วางใจกันของประเทศในภูมิภาค อาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ผลักดันให้ประเทศในภูมิภาคมีความจำเป็นต้องเสริมสร้างกำลังทางเรือของแต่ละประเทศ (๓) ความปลอดภัยทางทะเลของอาเซียน โดยเฉพาะจากการก่อเหตุของโจรสลัดและการปล้นเรือใช้อาวุธ เนื่องจากการขยายตัวของเศรษฐกิจอาเซียนอาจทำให้กลุ่มโจรสลัดเข้ามาก่อเหตุในพื้นที่โดยเฉพาะบริเวณอื่นที่มีการเฝ้าระวังไม่เข้มงวด (๔) การก่อการร้ายทางทะเล ชัดความสามารถของกลุ่มก่อการร้ายที่พัฒนาขึ้นและมีการเชื่อมโยงกัน อาจทำให้เสถียรภาพความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาคเป็นอีกเป้าหมายหนึ่งที่จะถูกโจมตี

ยุทธศาสตร์ความมั่นคงทางทะเลของประเทศสมาชิกอาเซียนสามารถประเมินได้ดังนี้ (๑) **สาธารณรัฐอินโดนีเซีย** แบ่งภารกิจเป็น ๒ ด้านคือ ด้านการป้องกัน และด้านการปราบปราม มีเป้าหมายสำคัญในการกำจัดความรุนแรงและการกระทำผิดทางทะเล ให้ความปลอดภัยและความช่วยเหลือในการเดินเรือ การดูแลอาณาเขตทะเล การปกป้องคุ้มครองและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทะเล การต่อต้านและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ และการเสริมสร้างความเชื่อมั่นกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีชายฝั่งและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมทั้งมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความเสี่ยงในภูมิภาค และการฝึกและตรวจการณ์ร่วมกัน (๒) **สาธารณรัฐสิงคโปร์** แบ่งภารกิจออกเป็น ๓ ด้าน คือ การติดตามภัยคุกคาม การป้องกัน และการตอบโต้ซึ่งยุทธศาสตร์ความมั่นคงทางทะเลจะมุ่งเสริมสร้างขีดความสามารถของกองทัพเรือให้ทันสมัย และสร้างความร่วมมือกับประเทศในภูมิภาค รวมทั้งสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อทั้งสหรัฐอเมริกาและจีน (๓) **ประเทศมาเลเซีย** มีเป้าหมายเพื่อเป็นศูนย์กลางความร่วมมือระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชีย – แปซิฟิก ทั้งด้านการผลิตอาวุธ การพัฒนาระบบอิเล็กทรอนิกส์ และการถ่ายทอดเทคโนโลยี เสริมสร้างขีดความสามารถของกองทัพให้มีความสมดุลในทุกมิติ เช่น การคุ้มครองผลประโยชน์ของชาติทางทะเล การถ่วงดุลอำนาจทางทหาร (๔) **สาธารณรัฐฟิลิปปินส์** ยังคงดำเนินยุทธศาสตร์ โดยให้ความสำคัญในการรักษาอธิปไตยเหนือดินแดนและเขตเศรษฐกิจจำเพาะซึ่งรวมถึงทะเลจีนใต้ การคุ้มครองทรัพยากรทางทะเล การรักษาความปลอดภัยและป้องกันภัยคุกคาม การปราบปรามอาชญากรรมทางทะเล (๕) **สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม** ดำเนินยุทธศาสตร์ความมั่นคงทางทะเลโดยมุ่งเน้นการพัฒนากองเรือให้ทันสมัยทั้งในเชิงป้องกันและเชิงรุก การต่อเรือได้เองภายในประเทศ การสร้างดุลอำนาจทางทะเลกับประเทศมหาอำนาจการใช้แนวทางกฎหมายระหว่างประเทศหรือการเจรจาทวิภาคีเพื่อระงับปัญหาพิพาททางทะเล และการร่วมมือกับประเทศอาเซียนในการแก้ปัญหาทางทะเล (๖) **บรูไนดารุสซาลาม** บรูไนให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างขีดความสามารถของกองทัพให้ทันสมัยเพื่อรับมือกับภัยคุกคามต่างๆ เนื่องจากมีทรัพยากรน้ำมันบริเวณชายฝั่งทะเลอาณาเขตรวมทั้งทรัพยากรประมง มีการจัดตั้งคณะกรรมการด้านความมั่นคงทางทะเล ทำหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวกับภัยคุกคามทะเล และจัดตั้งกองกำลังเฉพาะกิจ (Special Force) ซึ่งเป็นชุดปฏิบัติการระหว่างเจ้าหน้าที่กองทัพเรือและกองทัพอากาศบรูไนไว้ปกป้องน่านน้ำ (๗) **สาธารณรัฐแห่ง**

สหภาพเมียนมา ให้ความสำคัญกับการพัฒนากองทัพเรือให้ทันสมัย ด้วยการพัฒนาขีดความสามารถในการต่อเรือไว้ใช้ภายในประเทศควบคู่กับการรับความช่วยเหลือจากมิตรประเทศ เพื่อคุ้มครองผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล ซึ่งประกอบด้วยแหล่งน้ำมันก๊าซธรรมชาติ และแหล่งประมง นอกจากนี้ กองทัพเรือเมียนมายังปรับปรุงโครงสร้างการส่งกำลังบำรุงทางทะเลด้วยการปรับปรุงสถานีนันทารเรือตามเกาะต่างๆ ซึ่งปัจจุบันกองทัพเรือเมียนมายังคงพัฒนาขีดความสามารถอย่างต่อเนื่อง ๘) ราชอาณาจักรกัมพูชา ยุทธศาสตร์ความมั่นคงทางทะเลของกัมพูชาเป็นไปในเชิงป้องกัน โดยมุ่งเน้นการจัดการประเด็นข้อพิพาททั้งทางบกและทางทะเลกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างต่อเนื่อง มีการจัดตั้ง คณะกรรมการความมั่นคงทางทะเลแห่งชาติ (National Committee on Maritime Security: NCMS) มีภารกิจหลักคือ ส่งเสริมอำนาจอธิปไตยทางทะเล และบังคับกฎหมายทางทะเล โดยมีหลักการทำงานคือ การรักษาความมั่นคงทะเล การปกป้องผลประโยชน์ในน่านน้ำของประเทศ การต่อต้านภัยคุกคามทางทะเล และการตอบสนองอย่างรวดเร็วต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในน่านน้ำ

๒. สถานการณ์ความมั่นคงในพื้นที่ทางทะเลของประเทศไทย

สถานการณ์ความมั่นคงและประเด็นปัญหาในพื้นที่ทางทะเลของประเทศไทย แบ่งได้เป็น ๓ ประเด็นที่สำคัญ ได้แก่

๑. กลุ่มปัญหาการบริหารจัดการของรัฐ การบริหารจัดการทางทะเลของหน่วยงานรัฐยังขาดประสิทธิภาพ ซึ่งเกิดมาจากหลายสาเหตุ ทั้งการขาดการประสานงานและบูรณาการระหว่างหน่วยงาน การขาดงบประมาณ กฎหมายหลายฉบับยังมีความล้าสมัยและมีความซ้ำซ้อน รวมไปถึงการขาดความตระหนักถึงความสำคัญของผลประโยชน์ของชาติทางทะเลของประชาชนและผู้เกี่ยวข้อง การกำหนดนโยบายของชาติที่ผ่านมาจึงให้ความสำคัญกับทะเลน้อยมาก ซึ่งปัญหาการบริหารจัดการของภาครัฐยังส่งผลกระทบต่อกลุ่มปัญหาอื่นๆ ด้วย นอกจากนี้การขาดการให้ความสำคัญกับทะเลยังส่งผลให้เกิดการขาดการส่งเสริมโครงสร้างพื้นฐานทางทะเลและทรัพยากรทางทะเลหลัก (Maritime Critical Infrastructure and Key Resources) อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ท่าเรือ และอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับทางทะเล

๒. กลุ่มปัญหาที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากการขาดประสิทธิภาพในการจัดการทางทะเลของภาครัฐ ประกอบกับการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติจากทะเลอย่างขาดความรับผิดชอบและการควบคุม ส่งผลให้สิ่งแวดล้อมทางทะเลได้รับผลกระทบอย่างกว้างขวาง ความหลากหลายทางชีวภาพลดลงอย่างรวดเร็ว พื้นที่ทางทะเลกลายเป็นพื้นที่รับภาระต้นทุนทางสิ่งแวดล้อม ปัญหาที่เกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง อาทิ การก่อกมลพิษทางทะเล การสร้างสิ่งปลูกสร้างที่ไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การทำประมงอย่างขาดความรับผิดชอบ ทั้งนี้ ความเสียหายที่เกิดขึ้นกับทรัพยากรทางทะเลยังส่งผลให้เกิดความขัดแย้งทางสังคมอีกทางหนึ่งด้วย

๓. กลุ่มปัญหาภัยคุกคามและอาชญากรรมข้ามชาติ เนื่องจากทะเลเป็นพื้นที่เปิดประกอบกับการขาดประสิทธิภาพในการควบคุมทะเล ทำให้ทะเลเป็นพื้นที่ที่มีการทำผิดกฎหมายมาก และหลายประเด็นปัญหามีลักษณะเป็นภัยข้ามชาติ อาทิ การลักลอบขนส่งสิ่งผิดกฎหมาย สินค้าหนีภาษี น้ำมันเถื่อน ยาเสพติด การค้ามนุษย์ การค้าอาวุธสงคราม และโจรสลัด เป็นต้น จากสภาพการณ์ดังกล่าวจึงจำเป็นที่ภาครัฐจะต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วนที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวเพื่อให้การควบคุมพื้นที่ทางทะเลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ที่มา: สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ <http://www.nsc.go.th/>

การดำเนินงานด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สำคัญของประเทศไทยภายใต้เสาประชาคม การเมืองและความมั่นคง ในช่วงปี พ.ศ. 2559-2562

การลักลอบค้าสัตว์ป่าและไม้อย่างผิดกฎหมาย

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในฐานะหน่วยงานประสานการดำเนินงานของเครือข่ายการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับสัตว์ป่าและพืชป่าแห่งภูมิภาคอาเซียน (ASEAN Wildlife Enforcement: ASEAN-WE) และอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (Convention on International Trade in Endangered Species) โดยมีกองคุ้มครองสัตว์ป่าและพืชป่าตามอนุสัญญา ทำหน้าที่ควบคุมและตรวจสอบการส่งออก นำเข้า หรือนำส่งต่อเพื่อการค้าซึ่งชนิดพันธุ์ของสัตว์ป่า ได้ดำเนินการเกี่ยวกับการติดตามตรวจสอบความผิดเกี่ยวกับการลักลอบค้าสัตว์ป่าและป่าไม้ที่ผิดกฎหมาย ได้แก่

(1) คดีการบุกรุกพื้นที่ป่า

(2) คดีลักลอบทำไม้/ของป่า โดยได้มีการยึดไม้ของกลาง เป็นประเภทไม้สักท่อน ไม้สักแปรรูป ไม้กระยาเลยท่อน และไม้กระยาเลยแปรรูป

(3) คดีการลักลอบค้าไม้พะยุง

(4) คดีเกี่ยวกับสัตว์ป่า โดยได้ทำการยึดสัตว์ป่าของกลางเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง และซากสัตว์ป่า

ทั้งนี้ ประเทศไทยได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 เพื่อให้เกิดการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการดูแลและคุ้มครองสัตว์ป่าอย่างจริงจังและเกิดผลเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ประเทศไทยในฐานะประธานอาเซียน พ.ศ. 2562 ได้จัดการประชุมรัฐมนตรีอาเซียนสมัยพิเศษ เรื่อง การป้องกันการลักลอบค้าสัตว์ป่าและพืชป่าผิดกฎหมาย (Special ASEAN Ministerial Meeting on Illegal Wildlife Trade) เมื่อวันที่ 21-22 มีนาคม 2562 ณ จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนในการแก้ไขปัญหาการลักลอบค้าสัตว์ป่าและพืชป่าผิดกฎหมายในภูมิภาคให้มีความเข้มแข็ง โดยผ่านการหารือและแลกเปลี่ยนความรู้ ข้อมูลข่าวสาร ประสบการณ์ ความคิดเห็น และแนวทางปฏิบัติที่ดี (Best practices) และที่ประชุมได้ร่วมรับรองแถลงการณ์เชียงใหม่ของรัฐมนตรีอาเซียนที่รับผิดชอบด้านอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดพันธุ์สัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ และการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการค้าสัตว์ป่าและพืชป่าผิดกฎหมาย ซึ่งมีเนื้อหาประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ การปฏิบัติตามนโยบายที่เกี่ยวข้องในระดับภูมิภาคและระดับโลก (Global and Regional Wildlife Trade Policy) การลดความต้องการบริโภคสัตว์ป่าและพืชป่า (Demand Reduction) การบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพ (Law Enforcement) และการปราบปรามการค้าสัตว์ป่าและพืชป่าผิดกฎหมายทางอินเทอร์เน็ต (Wildlife Cybercrime)

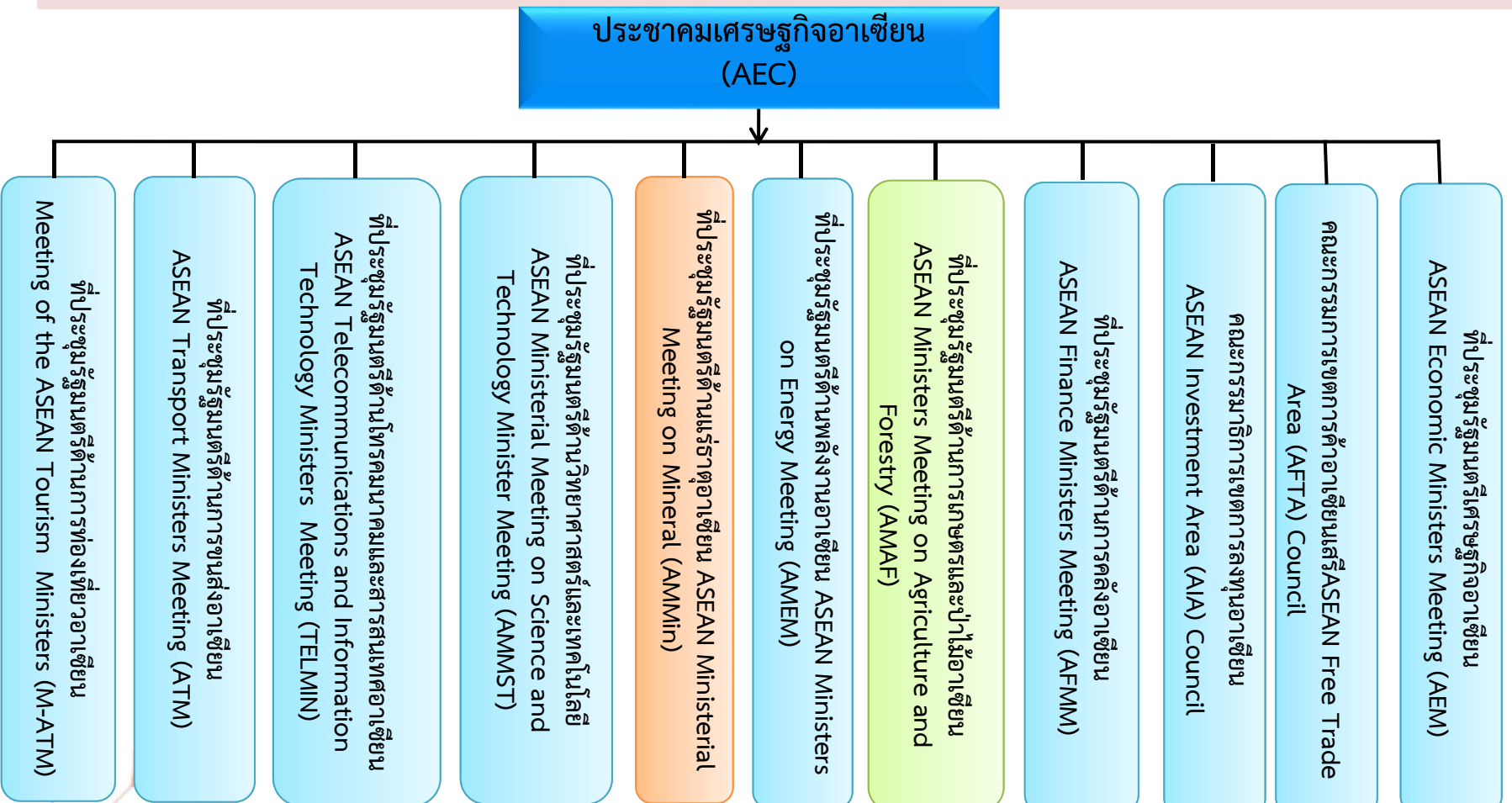
2. แผนงานประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พ.ศ. 2559 - 2568

มุ่งหวังการสร้างเศรษฐกิจอาเซียนให้มีการรวมตัวและเชื่อมโยงกันในระดับสูง สามารถรับมือได้กับการเผชิญปัจจัยที่กระทบต่อระบบเศรษฐกิจและความผันผวนของเศรษฐกิจโลก และสามารถดำเนินความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับภาคีภายนอก รวมทั้งส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่เสมอภาคและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

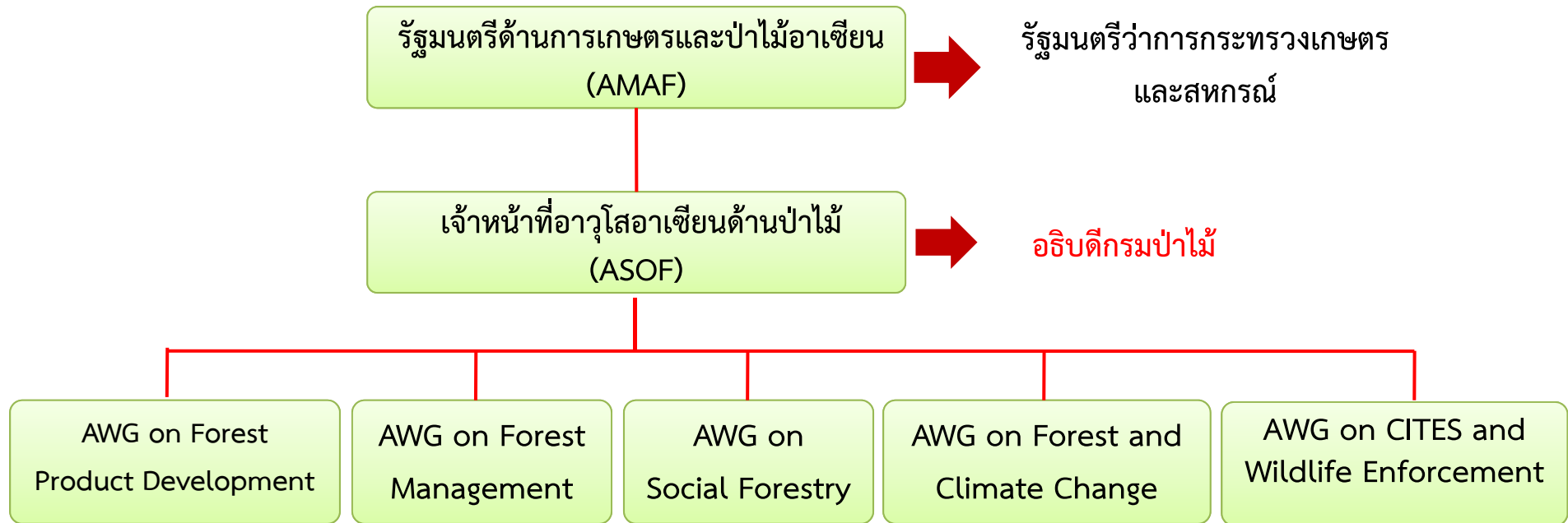
คุณลักษณะและองค์ประกอบ ประกอบด้วย

- 1) เศรษฐกิจที่มีการรวมตัวและเชื่อมโยงกันในระดับสูง
- 2) มีความสามารถในการแข่งขัน มีนวัตกรรม และมีพลวัต
- 3) ความเชื่อมโยง และความร่วมมือรายสาขาที่เพิ่มมากขึ้น
- 4) การเป็นภูมิภาคที่มีความสามารถในการปรับตัว ครอบคลุมทุกภาคส่วน
ให้ความสำคัญกับประชาชน และมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง
- 5) การเป็นส่วนสำคัญของประชาคมโลก

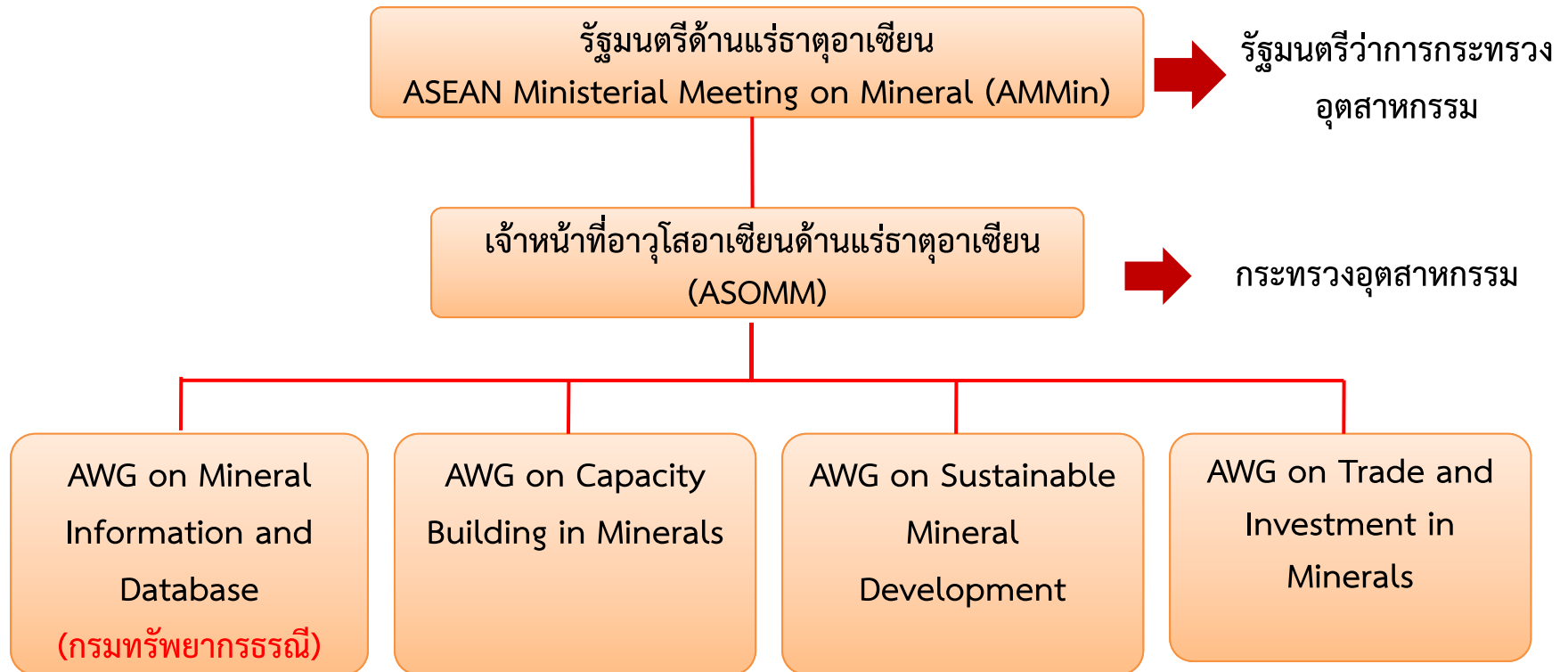
ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและกลไกการดำเนินงานของประเทศไทย

กลไกการดำเนินงานความร่วมมือด้านป่าไม้อาเซียน

กลไกการดำเนินงานความร่วมมือด้านแร่ธาตุอาเซียน

4.4 การดำเนินงานด้านป่าไม้อาเซียนที่สำคัญของประเทศไทย ในช่วงปี 2560-2562

กรมป่าไม้ดำเนินภารกิจด้านการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ของประเทศไทย ได้รับมอบหมายให้เป็นหน่วยงานประสานงานเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านป่าไม้ (ASEAN Senior Officials on Forestry: ASOF) ของประเทศไทย โดยมีอธิบดีกรมป่าไม้เป็นประธานเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านป่าไม้ ซึ่งผู้แทนกรมป่าไม้ได้เข้าร่วมการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านป่าไม้ และการประชุมรัฐมนตรีด้านการเกษตรและป่าไม้อาเซียนเป็นประจำทุกปี ที่จัดขึ้นเพื่อติดตาม/รายงานความก้าวหน้า ตลอดจนพิจารณาและนำเสนอความร่วมมือภายใต้การดำเนินงานด้านป่าไม้ โดยมีการดำเนินการสำคัญ อาทิ

- การจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน (SFM)
- การพัฒนาระบบและสนับสนุนการป้องกันไฟป่า
- การฟื้นฟูพื้นที่ป่าไม้ และการบังคับใช้กฎหมาย
- การดำเนินการ FLEGT
- การจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนร่วมกับสาธารณรัฐเกาหลี ภายใต้ความร่วมมือ Asian Forest Cooperation Organization (AFoCO)
- การจัดทำนโยบายการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากการทำลายป่าและความเสื่อมโทรมของป่าและการฟื้นฟูป่าเพื่อการอนุรักษ์ป่าไม้ให้เป็นแหล่งเก็บกักคาร์บอน จัดการป่าอย่างยั่งยืน และเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ (Reducing Emission from Deforestation and Degradation: REDD Plus)
- การดำเนินการด้าน Herbal and Medicinal Plants ภายใต้ Master Plan on Thai Herbal Medicine Development (2017-2021)
- การพัฒนาเส้นทางอ้างอิงการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในภาคป่าไม้ (Forest Reference Level)
- การพัฒนาระบบติดตามและตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงทรัพยากรป่าไม้แห่งชาติ (National Forest Monitoring System) เพื่อเป็นกรอบแนวทางของประเทศในการดำเนินโครงการ REDD Plus

3. แผนงานประชาสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน พ.ศ. 2559 - 2568

มุ่งหวังการเป็นประชาคมที่มีความครอบคลุม มีปฏิสัมพันธ์กับประชาชน และประชาชนได้รับประโยชน์ มีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อสังคม มีความยั่งยืน แข็งแกร่งและมีพลวัต มีการพัฒนาทางสังคมและปกป้องสิ่งแวดล้อม มีความสามารถและศักยภาพในการปรับตัวและตอบสนองต่อความเปราะบางทางสังคมและความอ่อนแอทางเศรษฐกิจ ตลอดจนภัยคุกคามและสิ่งท้าทายต่างๆ ที่เกิดขึ้นใหม่ เพื่อให้ประชาชนทุกคนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

คุณลักษณะและองค์ประกอบ ประกอบด้วย

- 1) มีปฏิสัมพันธ์และเป็นประโยชน์ต่อประชาชน
- 2) มีความครอบคลุม
- 3) มีความยั่งยืน
- 4) มีภูมิคุ้มกัน

ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน

การประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสสำหรับคณะมนตรีประชาคมสังคมและวัฒนธรรม (SOCA)

การประชุมรัฐมนตรีวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Ministers Responsible for Culture and Arts: AMCA)

การประชุมรัฐมนตรีสารสนเทศอาเซียน (ASEAN Ministers Responsible for Information: AMRI)

การประชุมรัฐมนตรีศึกษาอาเซียน (ASEAN Education Ministers Meeting: ASER)

การประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านเยาวชน (ASEAN Ministerial Meeting on Youth: AMMY)

การประชุมรัฐมนตรีสตรีอาเซียน (ASEAN Ministerial Meeting on Women: AMMW)

การประชุมรัฐมนตรีกีฬาอาเซียน (ASEAN Ministerial Meeting on Sports: AMMS)

การประชุมรัฐมนตรีสาธารณสุขอาเซียน (ASEAN Health Ministers Meeting: AHMM)

การประชุมรัฐมนตรีแรงงานอาเซียน (ASEAN Labour Ministers Meeting: ALMM)

การประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านสวัสดิการสังคมและการพัฒนา
(ASEAN Ministerial Meeting on Social Welfare and Development: AMMSWD)

การประชุมอาเซียนว่าด้วยกิจการพลเรือน (ASEAN Conference on Civil Service Matters: ACCSM)

การประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านการพัฒนาชนบทและขจัดความยากจน
(ASEAN Ministers Meeting on Rural Development and Poverty Eradication: AMRDPE)

การประชุมผู้นำภาคีเพื่อดำเนินการตามความตกลงอาเซียนว่าด้วยการจัดการภัยพิบัติ
และการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน
(Conference of the Parties to the ASEAN Agreement on Disaster Management and
Emergency Response: COP-AADMER)

การประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านการจัดการภัยพิบัติ
(ASEAN Ministerial Meeting on Disaster Management: AMMDM)

การประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อม
(ASEAN Ministerial Meeting on the Environment: AMME)

การประชุมประเทศภาคีต่อข้อตกลงอาเซียนเรื่องมลพิษจากหมอกควันข้ามแดน
(Conference of the Parties to the ASEAN Agreement on Transboundary Haze Pollution
: COP-AATHP)

กลไกการดำเนินงานความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมในอาเซียน

รัฐมนตรีอาเซียน
ด้านสิ่งแวดล้อม (AMME)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียน
ด้านสิ่งแวดล้อม ASOEN (กตป./สป.ทส.)

ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

คณะกรรมการอาเซียนด้าน
การอนุรักษ์ธรรมชาติและ
ความหลากหลาย
ทางชีวภาพ (AWGNCB)

คณะกรรมการอาเซียน
ด้านการจัดการ
สิ่งแวดล้อมเมืองที่ยั่งยืน
(AWGESC)

คณะกรรมการอาเซียนด้าน
การจัดการสารเคมีและ
ของเสีย (AWGCW)

คณะกรรมการอาเซียนด้าน
การจัดการสิ่งแวดล้อม
ทางทะเลและชายฝั่ง
(AWGCME)

คณะกรรมการอาเซียน
ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา
(AWGEE)

คณะกรรมการอาเซียนด้าน
การจัดการทรัพยากรน้ำ
(AWGWRM)

คณะกรรมการอาเซียนด้าน
การเปลี่ยนแปลงสภาพ
ภูมิอากาศ (AWGCC)

แผนการดำเนินงานอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อม
ตามแผนงานประชาคมสังคมวัฒนธรรมอาเซียน พ.ศ. 2559-2568

วิสัยทัศน์ประชาคมอาเซียน พ.ศ. 2568 ตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดมาตรการการดำเนินการไว้ในแผนงานประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน พ.ศ. 2559 - 2568 ภายใต้ประเด็น “ความยั่งยืน” ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ความยั่งยืน (Sustainable)

เพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายสูงสุดของประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2568 ท่ามกลางบริบทของการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทางสังคมและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ แผนงานประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนได้กำหนดบรรลุประเด็นความยั่งยืนไว้เป็นส่วนหนึ่งของแผนงาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและพัฒนาสังคมที่สมดุลและมีสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในทุกกลุ่มทุกสมัยได้ เพื่อการเป็นประชาคมอาเซียนที่เข้าถึงสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนได้อย่างเท่าเทียมกันและสามารถเกื้อหนุนการพัฒนาสังคมและขีดความสามารถในการต่อยอดไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไปได้ ทั้งนี้ ได้กำหนดผลลัพธ์ที่มุ่งหวังและมาตรการเชิงยุทธศาสตร์ ได้แก่

1. การอนุรักษ์และการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพและทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน (Conservation and Sustainable Management of Biodiversity and Natural Resources)

- สร้างความเข้มแข็งต่อความร่วมมือในระดับภูมิภาค เพื่อปกป้อง ฟื้นฟู ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน
- สร้างความเข้มแข็งให้ความร่วมมือในระดับภูมิภาคว่าด้วยการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน และการดำเนินการตามข้อตกลงอาเซียนในเรื่องมลพิษจากหมอกควันข้ามแดน
- ส่งเสริมความร่วมมือเพื่อปกป้อง ฟื้นฟู และการใช้สิ่งแวดล้อมทะเลและชายฝั่งอย่างยั่งยืน
- รับนำแนวปฏิบัติที่ดีมาใช้และพัฒนานโยบายในการจัดการผลกระทบที่มีต่อ น่านน้ำชายฝั่งและสาทลและปัญหาสิ่งแวดล้อมข้ามพรมแดน
- ส่งเสริมการพัฒนานโยบายและขีดความสามารถ และแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการอนุรักษ์ทรัพยากรอย่างยั่งยืน
- ส่งเสริมการพัฒนาขีดความสามารถในการทำงานเพื่อให้มีการจัดการระบบนิเวศและทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน
- ส่งเสริมความร่วมมือเกี่ยวกับการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อไปสู่ระบบนิเวศและทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนโดยใช้สิ่งแวดล้อมศึกษา
- เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับหุ้นส่วนระดับโลกและระดับภูมิภาคและสนับสนุนการปฏิบัติตามความตกลงและกรอบดำเนินงานระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

- ส่งเสริมบทบาทของศูนย์อาเซียนเพื่อความหลากหลายชีวภาพ
- สนับสนุนการปฏิบัติตามแผนยุทธศาสตร์ความหลากหลายทางชีวภาพปี พ.ศ. 2563 และเป้าหมายไอจีย่างเต็มที่

2. เมืองที่มีความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม (Environmentally Sustainable Cities)

- ส่งเสริมการทำงานแบบมีส่วนร่วมและบูรณาการในการวางผังเมืองและการบริหารจัดการสำหรับการเป็นชุมชนเมืองอย่างยั่งยืน
- เสริมสร้างขีดความสามารถของสถาบันในระดับชาติและท้องถิ่นในการพัฒนาเมืองให้น่าอยู่
- ส่งเสริมการประสานงานระหว่างภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาซึ่งการเข้าถึงที่ดินที่สะอาด สถานที่สาธารณะสีเขียว อากาศที่บริสุทธิ์ น้ำที่สะอาดและปลอดภัยและถูกสุขอนามัย
- ส่งเสริมเมืองที่เป็นมิตรต่อเด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และคนพิการ โดยการจัดหาระบบโครงสร้างพื้นฐานที่สามารถเข้าถึงได้และความยั่งยืน
- เสริมสร้างความเชื่อมโยงเชิงบวกด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมระหว่างพื้นที่เมือง ชานเมือง ชนบท
- เสริมสร้างนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการผลกระทบของการเพิ่มจำนวนประชากร และการเคลื่อนย้ายถิ่นฐานไปอยู่อาศัยในเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ

3. สภาพภูมิอากาศที่ยั่งยืน (Sustainable Climate)

- เพิ่มพูนขีดความสามารถในการดำเนินการเกี่ยวกับการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- พัฒนาการตอบโต้ต่อความท้าทายด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- ยกระดับการให้ภาคเอกชนและชุมชนเข้าถึงกลไกทางการเงินใหม่ ๆ เพื่อรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- เสริมสร้างขีดความสามารถขององค์กรและรัฐบาลท้องถิ่นในการทำรายการก๊าซเรือนกระจก
- ส่งเสริมรัฐบาล ภาคเอกชน และชุมชนในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก
- บูรณาการมิติของการจัดการความเสี่ยงด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในการวางแผนเฉพาะสาขา
- เสริมสร้างความเข้มแข็งให้หุ้นส่วนระดับโลกและสนับสนุนการดำเนินการตามข้อตกลงและกรอบการดำเนินงานระหว่างประเทศต่าง ๆ อาทิ กรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (UNFCCC)

4. การผลิตและการบริโภคอย่างยั่งยืน (Sustainable Consumption and Production)

- เสริมสร้างความเข้มแข็งให้หุ้นส่วนระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนด้านการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

- ส่งเสริมสิ่งแวดล้อมศึกษา ความตระหนักรู้ และขีดความสามารถในการบริโภคอย่างยั่งยืนและการดำรงชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในทุกระดับ
- เพิ่มพูนขีดความสามารถของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องในการจัดการขยะที่ดี และการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ
- ส่งเสริมการบูรณาการยุทธศาสตร์และแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศเกี่ยวกับการผลิตและการบริโภคอย่างยั่งยืนในนโยบายระดับชาติและระดับภูมิภาค

การดำเนินงานอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อม

กลไกการบริหารและการดำเนินงานของอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อมประกอบด้วย การประชุมหารือในระดับผู้นำประเทศหรือหัวหน้ารัฐบาล ระดับรัฐมนตรี และเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียน โดยการประชุมสุดยอดอาเซียน (ASEAN Summit) เป็นการประชุมระดับสูงสุดเพื่อกำหนดนโยบายสูงสุดและแนวทางการร่วมมือของอาเซียน เพื่อถ่ายทอดและนำไปสู่การปฏิบัติต่อไป

1. **ระดับรัฐมนตรีอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อม (Minister Meeting on Environment)** เป็นการประชุมร่วมกันระหว่างรัฐมนตรีด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศสมาชิกเพื่อหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญของอาเซียน ซึ่งจะจัดขึ้นทุก 2 ปี
2. **ระดับเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียน (ASEAN Senior Officials on the Environment: ASOEN)** เป็นการประชุมร่วมกันของเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศสมาชิกเพื่อกำกับดูแลงานด้านสิ่งแวดล้อมของภูมิภาคอาเซียน ซึ่งประเทศไทยมีปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทำหน้าที่ดังกล่าว โดยจะมีการประชุมทุกปี
3. **ระดับคณะทำงาน (ASEAN Working Group)** เป็นการดำเนินงานในระดับเจ้าหน้าที่เพื่อติดตามประสานการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมและรายงานให้ที่ประชุมระดับเจ้าหน้าที่อาวุโสและระดับรัฐมนตรีทราบต่อไป ประกอบด้วย 7 คณะทำงาน ซึ่งมีหน่วยงานรับผิดชอบ ดังนี้

คณะทำงานอาเซียนด้านการจัดการสารเคมีและของเสีย
(ASEAN Working Group on Chemicals and Waste: AWGCW)

จากการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อม ครั้งที่ 9 ปี พ.ศ. 2541 ได้มีการตั้งคณะทำงานด้านข้อตกลงพหุภาคีด้านสิ่งแวดล้อม (ASEAN Working Group on Multilateral Environmental Agreements: AWGMEA) เพื่อทำหน้าที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศอาเซียนเกี่ยวกับข้อตกลงพหุภาคีด้านสิ่งแวดล้อม และเพื่อหาแนวทางร่วมกันในการเจรจาและดำเนินการตามข้อตกลงในการดำเนินงานของคณะทำงานที่ผ่านมา ครอบคลุมข้อตกลงสำคัญ 5 ฉบับ ได้แก่

(1) อนุสัญญาบาเซลว่าด้วยการควบคุมการเคลื่อนย้ายและการกำจัดของเสียอันตรายข้ามแดน (Basel Convention on the Control of Transboundary Movements of Hazardous Wastes and their Disposal)

(2) อนุสัญญารอตเตอร์ดัมว่าด้วยกระบวนการแจ้งข้อมูลสารเคมีล่วงหน้าสำหรับสารเคมีอันตรายและสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชและสัตว์บางชนิดในการค้าระหว่างประเทศ (Rotterdam Convention on the Prior Informed Consent Procedure for Certain Hazardous Chemicals and Pesticides in International Trade)

(3) อนุสัญญากรุงสต็อกโฮล์มว่าด้วยมลพิษตกค้างยาวนาน (Stockholm Convention on Persistent Organic Pollutants)

(4) พิธีสารมอนทรีออลว่าด้วยสารทำลายชั้นบรรยากาศโอโซน (Montreal Protocol on Substances that Deplete the Ozone Layer)

(5) อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (United Nations Framework Convention on Climate Change) ซึ่งได้แยกออกมาอยู่ในความรับผิดชอบของคณะทำงานอาเซียนด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เมื่อปี 2552)

ต่อมาที่ประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อม ครั้งที่ 26 ปี พ.ศ. 2558 ได้เห็นชอบในการปรับเปลี่ยนชื่อคณะทำงานด้านข้อตกลงพหุภาคีด้านสิ่งแวดล้อม เป็นคณะทำงานอาเซียนด้านการจัดการเคมีและของเสีย (ASEAN Working Group on Chemicals and Waste: AWGCW) เพื่อขยายขอบเขตการดำเนินงานให้ครอบคลุมถึงด้านการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ โดยคณะทำงานฯ เห็นชอบให้มีการทบทวนขอบเขตการดำเนินงานอีกครั้ง ภายหลังจากการจัดทำแผนงานประชาคมอาเซียนฉบับใหม่ (พ.ศ. 2559 - 2568) แล้วเสร็จ ซึ่งสำหรับประเทศไทย มีกรมควบคุมมลพิษเป็นหน่วยงานกลางประสานการดำเนินงาน

ข้อมูลเพิ่มเติม:

<https://environment.asean.org/awgcw/>

ผลการดำเนินงานด้านการจัดการของเสียและสารเคมีที่สำคัญของประเทศไทย ในช่วงปี 2559-2562

1. เป็นประธานคณะทำงานอาเซียนด้านการจัดการของเสียและสารเคมี ในระหว่างปี พ.ศ. 2560 - 2562 มีหน้าที่เป็นประธานการประชุมคณะทำงานประจำปี 3 ครั้ง และเป็นผู้รายงานผลการประชุมคณะทำงานต่อที่ประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อมทุกปี

2. จัดร่างปฏิญญาร่วมอาเซียนว่าด้วยการจัดการสารเคมีและของเสีย (ASEAN Joint Declaration on Hazardous Chemicals and Wastes Management) สำหรับการประชุมรัฐภาคีอนุสัญญาบาเซลฯ สมัยที่ 13 การประชุมรัฐภาคีอนุสัญญารอตเตอร์ดัมฯ สมัยที่ 8 และการประชุมรัฐภาคีอนุสัญญาสตอกโฮล์มฯ สมัยที่ 8 ระหว่างวันที่ 24 เมษายน - 5 พฤษภาคม 2560 ณ นครเจนีวา สมาพันธรัฐสวิส โดยมีการพิจารณาร่วมกันในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ การพัฒนากลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันและลดการสร้างของเสียอันตรายและการกำจัดของเสียอื่น ๆ การพิจารณาทบทวนภาคผนวก และระบบการเงินของอนุสัญญาบาเซล

3. ประเทศไทยเป็นประเทศผู้นำอนุสัญญารอตเตอร์ดัมฯ ของอาเซียน มีหน้าที่รายงานผลการประชุมและติดตามข้อมติต่างๆ อนุสัญญารอตเตอร์ดัมฯ ที่เกี่ยวข้องกับอาเซียน

4. รับเป็นประเทศผู้นำ AWGCW Action Plan ในแผนงานที่ 6 การเตรียมความพร้อมและจัดการอุบัติภัยฉุกเฉินจากสารเคมีและของเสียอันตราย และได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับประเทศสมาชิกว่าประเทศไทยมีการฝึกอบรมบุคลากรทุกระดับในการตอบสนองต่อกรณีฉุกเฉินและการใช้กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ และนโยบายที่บังคับใช้ต่อสถานการณ์ฉุกเฉินที่เกิดจากสารพิษมาอย่างต่อเนื่อง และนำเสนอข้อเสนอโครงการ ASEAN Capacity Building on Chemical Emergency Response ให้ที่ประชุม 4th AWGCW ในปี 2562 พิจารณา และเสนอให้สำนักเลขาธิการอาเซียนประสานหน่วยงานที่มีศักยภาพในการสนับสนุนการดำเนินโครงการฯ ดังกล่าวต่อไป

คณะทำงานอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อมทางทะเลและชายฝั่ง
(ASEAN Working Group on Coastal and Marine Environment: AWGCME)

จากการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อม ครั้งที่ 9 เมื่อปี พ.ศ. 2541 ที่ประชุมตระหนักถึงปัญหาด้านชายฝั่งและทะเลที่เกิดขึ้นในภูมิภาคอาเซียน และมีแนวโน้มเสื่อมโทรมอย่างต่อเนื่อง จึงเห็นชอบให้มีการจัดตั้งคณะทำงานอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อมทางทะเลและชายฝั่ง

ผลการดำเนินงานด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมทางทะเลและชายฝั่งในระดับอาเซียนที่สำคัญของประเทศไทยในช่วงปี 25๕๙-2562

1. เป็นเจ้าภาพจัดประชุมการลดปริมาณขยะทะเลในกลุ่มประเทศอาเซียน (ASEAN Conference on Reducing Marine Debris in ASEAN Region 2017) เมื่อวันที่ 21-24 พฤศจิกายน 2560 ณ จังหวัดภูเก็ต เพื่อเป็นเวทีในการนำเสนอและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาขยะทะเลในระดับโลกและระดับภูมิภาค ซึ่งจากการประชุมฯ ได้มีการหารือแลกเปลี่ยนข้อมูล วิเคราะห์สาเหตุและผลกระทบ รวมถึงกรอบนโยบาย และมุมมองด้านกฎหมายที่เกิดจากปัญหาขยะทะเล และกำหนดแผนงานในอนาคต เพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาขยะทะเล รวมทั้งมีการนำเสนอประเด็นการดำเนินงานระดับชาติ เกี่ยวกับนโยบาย ข้อริเริ่ม และแนวปฏิบัติที่ประสบความสำเร็จของประเทศสมาชิกอาเซียน ซึ่งได้เอกสารผลลัพธ์ของการประชุมคือร่างแนวทางในการดำเนินการขยะทะเลของประเทศสมาชิกอาเซียน

2. ดำเนินกิจกรรมเพื่อสนับสนุนและเสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านนโยบายการจัดการขยะทะเลในระดับชาติและระดับภูมิภาคอาเซียน อาทิ การศึกษาและรวบรวมข้อมูลขยะทะเลประเภทต่างๆ การพัฒนาเทคนิคการวิเคราะห์ไมโครพลาสติกในระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่ง การจัดทำมาตรการลดปริมาณขยะทะเล การศึกษาผลกระทบของขยะทะเลต่อระบบนิเวศหาดและระบบนิเวศปะการัง กิจกรรมการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนสำหรับการผลิตและการจัดการพลาสติก เป็นต้น เพื่อดำเนินการต่อเนื่องจากการประชุมการลดปริมาณขยะทะเลในกลุ่มประเทศอาเซียน (ASEAN Conference on Reducing Marine Debris in ASEAN Region 2017) เมื่อปี พ.ศ. 2560

3. เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมรัฐมนตรีอาเซียนสมัยพิเศษด้านขยะทะเล (Special ASEAN Ministerial Meeting on Marine Debris) เมื่อวันที่ 4-5 มีนาคม 2562 ณ โรงแรม เดอะ สุโขทัย กรุงเทพมหานคร โดยประเทศสมาชิกอาเซียนได้ร่วมกำหนดนโยบายและกรอบแนวทางความร่วมมือของอาเซียนในการแก้ไขปัญหาขยะทะเลในภูมิภาคร่วมกัน มีเอกสารผลลัพธ์ที่ได้จากการประชุม ได้แก่ ปฏิญญากรุงเทพฯ ว่าด้วยการต่อต้านขยะทะเลในภูมิภาคอาเซียน และกรอบปฏิบัติการอาเซียนว่าด้วยขยะทะเล โดยผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียนได้ให้การรับรองปฏิญญากรุงเทพฯ และรับทราบกรอบปฏิบัติการฯ ในระหว่างการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 34 เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2562 เพื่อให้ประเทศสมาชิกอาเซียนนำไปปฏิบัติต่อไป ซึ่งเป็นข้อริเริ่มสำคัญของประเทศไทยในช่วงที่ดำรงตำแหน่งประธานอาเซียน ปี พ.ศ. 2562 ที่ได้แสดงบทบาทนำในการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาขยะทะเลทั้งในระดับประเทศ ภูมิภาค และระดับโลก

4. ผลักดันการดำเนินความร่วมมือด้านขยะทะเลระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน ประเทศคู่เจรจา และหน่วยงานองค์การระหว่างประเทศ โดยร่วมดำเนินโครงการสำคัญ 2 โครงการ ได้แก่ โครงการ Strengthening Capacity for Marine Debris Reduction in ASEAN Region through Formulation of National Action Plans for ASEAN Member States and Integrated Land-to-Sea Policy Approach (Phase1) โดยการสนับสนุนงบประมาณจากประเทศญี่ปุ่น และโครงการ ASEAN Proposal on Marine Debris โดยการสนับสนุนจากธนาคารโลก

คณะทำงานอาเซียนด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

(ASEAN Working Group on Water Resources Management: AWGWRM)

คณะทำงานอาเซียนด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ จัดตั้งขึ้นจากการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อม ครั้งที่ 13 ปี พ.ศ. 2545 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีการกำกับการใช้ทรัพยากรน้ำในภูมิภาคอาเซียนให้เกิดความยั่งยืน

ผลการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในระดับอาเซียนที่สำคัญของประเทศไทย ในช่วงปี 2559-2562

1. เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมระหว่างประเทศว่าด้วยเรื่อง Water Demand Management among Competing Sectors เมื่อวันที่ 2-4 สิงหาคม 2560 ณ กรุงเทพมหานคร เพื่อร่วมหารือและนำเสนอแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของอาเซียนและประเทศสมาชิกเพื่อตอบสนองภาคเกษตร อุตสาหกรรม บริการ และการท่องเที่ยว รวมทั้งพัฒนานโยบายและบูรณาการแผนการจัดการน้ำเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนผ่านการแลกเปลี่ยนข้อมูลและองค์ความรู้ระหว่างกัน ซึ่งประเทศไทยได้นำมนำแนวพระราชดำริตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามโครงการพระราชดำริน้ำมาใช้แก้ไขปัญหาทรัพยากรน้ำกับประเทศไทย อาทิ การจัดการระบบชลประทาน แนวความคิดระบบการจัดการน้ำตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ซึ่งในการประชุมฯ ผู้แทนจากแต่ละประเทศได้นำเสนอและแลกเปลี่ยนประสบการณ์การจัดการน้ำโดยการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเป็นองค์ความรู้หรือแนวทางนำไปพัฒนาหรือประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสม

2. เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการว่าด้วยความเสี่ยงและผลกระทบจากภัยแล้งในประเทศอาเซียน (Workshop on Risks and Impacts from Extreme Events of Drought in ASEAN Countries) เมื่อวันที่ 7-9 สิงหาคม 2562 ณ โรงแรมแอมบาสเดอร์ซิตี จอมเทียน จังหวัดชลบุรี ซึ่งมีการระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับความเสี่ยงและผลกระทบจากภัยแล้งและร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ องค์ความรู้และแนวทางการปฏิบัติที่ดีด้านการบริหารจัดการภัยแล้งระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการป้องกันภัยแล้ง ตลอดจนสนับสนุนการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์อาเซียนด้านสิ่งแวดล้อม ค.ศ. 2025

3. ดำเนินการด้านการบริหารจัดการน้ำบาดาลในระดับทวิภาคีกับประเทศสมาชิกอาเซียน อาทิ ความร่วมมือเพื่อพัฒนาความรู้ด้านการบริหารจัดการน้ำบาดาลให้แก่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขประชาชนลาว การดำเนินโครงการพระราชทานความช่วยเหลือแก่ราชอาณาจักรกัมพูชา ในการสนับสนุนการพัฒนา ปรับปรุง ซ่อมแซมระบบปรับปรุงคุณภาพน้ำบาดาลและระบบประปาบาดาล ตลอดจนส่งเสริมศักยภาพและบทบาทของประเทศไทยในการเป็นศูนย์กลางการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาลในภูมิภาคอาเซียน เพื่อถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการและเทคโนโลยีการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาล และรวบรวมฐานข้อมูลน้ำบาดาลในภูมิภาคอาเซียนและพัฒนาฐานข้อมูลสำหรับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาลในภูมิภาคอาเซียน

คณะทำงานอาเซียนด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพ

(ASEAN Working Group on Nature Conservation and Biodiversity: AWGNCB)

จากอัตราการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพของภูมิภาคอาเซียนที่ถูกคุกคามจากสาเหตุต่างๆ เพิ่มขึ้น ในการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อม ครั้งที่ 9 เมื่อปี พ.ศ. 2541 ได้จัดตั้งคณะทำงานอาเซียนด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพขึ้น เพื่อปกป้องทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพของอาเซียนให้คงความอุดมสมบูรณ์และยั่งยืนต่อไป

ผลการดำเนินงานด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพในระดับอาเซียนที่สำคัญของประเทศไทย ในช่วงปี 2559-2562

1. ดำเนินโครงการประชุมเชิงปฏิบัติการความร่วมมือของกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน CLMTV เพื่อผืนป่าอาเซียน เพื่อส่งเสริมความร่วมมือในกระบวนการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาป่าและเพิ่มพื้นที่ป่าตามแนวชายแดนและพื้นที่รอยต่อระหว่างกัน และฟื้นฟูป่าต้นความสมบูรณ์ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่เสื่อมโทรมบริเวณชายแดนประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน ตลอดจนแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในการบริหารจัดการป่าอย่างยั่งยืน รวมถึงเสริมสร้างเครือข่ายระหว่าง 5 ประเทศ ได้แก่ ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม และประเทศไทย

2. จัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการอนุรักษ์ป่าและสัตว์ป่าข้ามพรมแดนระหว่างประเทศไทย - สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติข้ามพรมแดน และแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ด้านการจัดการพื้นที่คุ้มครอง รวมทั้งร่วมกันกำหนดแนวทางที่เหมาะสมในการปฏิบัติงานและสร้างเครือข่ายเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติข้ามพรมแดนระหว่าง 2 ประเทศ

3. จัดทำบันทึกความเข้าใจ (MOU) ภายใต้ความร่วมมือข้ามพรมแดนเพื่อการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพระหว่างรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย กับราชอาณาจักรกัมพูชา เพื่อเป็นกรอบการดำเนินงานความร่วมมือเพื่อการบริหารจัดการและดูแลทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่คุ้มครองและเชื่อมต่อพรมแดนระหว่างประเทศ

4. เสนอชื่ออุทยานแห่งชาติของประเทศไทย เพื่อขึ้นทะเบียนเป็นอุทยานมรดกแห่งอาเซียน ได้แก่ อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม-เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหมู่เกาะลิบง และอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะอ่างทอง ซึ่งได้รับการรับรองจากที่ประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อม ครั้งที่ 15 เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2562 ณ เมืองเสียมราฐ ราชอาณาจักรกัมพูชา ให้ขึ้นทะเบียนอุทยานแห่งชาติทั้ง 2 แห่ง เป็นอุทยานมรดกแห่งอาเซียน ลำดับที่ 45 และ 46 ของอาเซียน และเป็นอุทยานแห่งชาติลำดับที่ 5 และ 6 ของประเทศไทยที่ได้รับการอนุมัติให้เป็นอุทยานมรดกแห่งอาเซียน

5. ดำเนินความร่วมมือระดับทวิภาคีในโครงการความร่วมมือระหว่างประเทศในการอนุรักษ์ป่าและสัตว์ป่าระหว่างประเทศไทยและราชอาณาจักรกัมพูชา โดยการจัดสัมมนาให้กับเจ้าหน้าที่ของ 2 ประเทศ ใน 3 พื้นที่ ได้แก่ พื้นที่กลุ่มป่าดงพญาเย็น-เขาใหญ่ พื้นที่ป่าพนมดงรัก-ผาแต้ม และพื้นที่กลุ่มป่าตะวันออก เพื่อหารือ

ความร่วมมือในการอนุรักษ์ป่าและสัตว์ป่า ตรวจสอบให้กำลังใจเจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่าของไทยและราชอาณาจักรกัมพูชา

6. จัดทำระบบฐานข้อมูลทรัพยากรพันธุ์พืช (Baseline Data) ในระดับสากล โดยมีเป้าหมายรวบรวมข้อมูลพรรณไม้ในพื้นที่ Mainland ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะในประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม เพื่อการอนุรักษ์และบริหารจัดการทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

คณะกรรมการอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อมเมืองที่ยั่งยืน

(ASEAN Working Group on Environmental Sustainable Cities: AWGESG)

คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมเมืองที่ยั่งยืนตั้งขึ้นจากการประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อมอย่างไม่เป็นทางการ ครั้งที่ 7 พ.ศ. 2545 โดยสิงคโปร์ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำ Regional Sustainable Cities Programme และเสนอให้จัดตั้งคณะกรรมการเพื่อเพิ่มยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการเพื่อดำเนินงานดังกล่าว

ผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมเมืองที่ยั่งยืนในระดับอาเซียนที่สำคัญของประเทศไทย ในช่วงปี 2559-2562

1. ดำเนินโครงการรางวัลอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อมเมืองที่ยั่งยืนและพัฒนาเกณฑ์และตัวชี้วัดสิ่งแวดล้อมเมือง โดยคัดเลือกเมือง (เทศบาล) เพื่อเป็นตัวแทนประเทศไทยเข้าร่วมคัดเลือกรางวัลอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อมเมืองที่ยั่งยืน ในปี พ.ศ. 2560 (ASEAN ESC Awards 2017) ดังนี้ ประเภทแข่งขัน ได้แก่ (1) ด้านอากาศ ได้แก่ เทศบาลนครขอนแก่น (2) ด้านน้ำ ได้แก่ เทศบาลนครภูเก็ต (3) ด้านการจัดการขยะและพื้นที่สีเขียว ได้แก่ เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ และประเภทนำเสนอโดยประเทศ ได้แก่ เทศบาลเมืองน่าน

2. เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมสัมมนาโครงการ ASEAN-China Symposium on Ecologically Friendly Urban Development เมื่อวันที่ 29-31 ตุลาคม 2562 ณ โรงแรม เดอะเบอร์เคลีย์ ประตูน้ำ กรุงเทพมหานคร เพื่อส่งเสริมการดำเนินความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมเมืองที่ยั่งยืนและความหลากหลายทางชีวภาพ มีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์แนวทางการพัฒนาเมืองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม นโยบายและเทคโนโลยีระหว่างผู้แทนจากประเทศสมาชิกอาเซียน และสาธารณรัฐประชาชนจีน รวมถึงหน่วยงาน ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในประเทศไทย ซึ่งผลจากการประชุมจะได้นำไปสนับสนุนการประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ครั้งที่ 15 และการประชุมสุดยอดด้านความหลากหลายทางชีวภาพระดับโลก ครั้งที่ 7 ที่จะจัดขึ้นในปี พ.ศ. 2563 ณ สาธารณรัฐประชาชนจีน ต่อไป

3. สนับสนุนข้อริเริ่ม ASEAN Smart Cities Network (ASCN) ของสาธารณรัฐสิงคโปร์ ในการส่งเสริมสภาพแวดล้อมเมืองให้เป็นเมืองอัจฉริยะ โดยประเทศไทยส่งเมืองภูเก็ต ชลบุรี และกรุงเทพมหานคร เข้าร่วมโครงการ การเข้าร่วมโครงการ ASEAN SDGs Frontrunner Cities Programme เพื่อพัฒนาการวางแผนและเพิ่มขีดความสามารถของเมืองให้มุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

4. ดำเนินกิจกรรมเมืองต้นแบบสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนอาเซียนในพื้นที่ชุมชน/เทศบาลต้นแบบ 6 แห่ง ได้แก่ เทศบาลนครอุดรธานี จ. อุดรธานี เทศบาลนครภูเก็ต จ. ภูเก็ต เทศบาลนครตากสิน จ. นครสวรรค์ เทศบาลตำบลเวียงเทิง จ. เชียงราย เทศบาลตำบลฉะเชิงเทรา จ. ฉะเชิงเทรา และเทศบาลตำบลบ้านบาง จ. พะเยา เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งต้นแบบการเรียนรู้ต่างๆ เช่น การจัดการสิ่งแวดล้อมและพลังงาน การจัดการขยะแบบครบวงจร ธนาคารขยะรีไซเคิล เป็นต้น

คณะทำงานอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา

(ASEAN Working Group on Environmental Education: AWGEE)

คณะทำงานอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาตั้งขึ้นจากการประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อมอย่างไม่เป็นทางการ ครั้งที่ 11 พ.ศ. 2551 ซึ่งที่ประชุมเห็นชอบให้จัดตั้งคณะทำงานอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา เพื่อประสานงานและกำกับกำกับการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมศึกษาอาเซียน พ.ศ. 2551-2555 และเพื่อให้ภูมิภาคอาเซียนเกิดการพัฒนายั่งยืนผ่านสิ่งแวดล้อมศึกษาและการมีส่วนร่วมของประชาชน

ผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาในระดับอาเซียนที่สำคัญของประเทศไทย ในช่วงปี 2559-2562

1. เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมคณะทำงานอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา เมื่อวันที่ 23-24 พฤษภาคม 2560 ณ โรงแรมอมารี วอเตอร์เกท กรุงเทพฯ โดยที่ประชุมมีมติให้ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพร่วมกับประเทศมาเลเซียดำเนินกิจกรรมการพัฒนาคู่มือการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาในอาเซียนประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการประสานกับประเทศมาเลเซียในการจัดทำข้อเสนอโครงการ เพื่อส่งเอกสารโครงการให้สำนักเลขาธิการอาเซียนต่อไป

2. เป็นเจ้าภาพจัดการประชุม ASEAN Plus Three Youth Environment Forum 2019 ภายใต้หัวข้อ “Clean up Our Sea, Clean Our Future” เมื่อวันที่ 8-13 กันยายน 2562 ณ จังหวัดภูเก็ต เพื่อสร้างความตระหนักรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นของเยาวชนเกี่ยวกับสถานการณ์สิ่งแวดล้อมในภูมิภาคอาเซียน และแสดงบทบาทในการมีส่วนร่วมดูแลอนุรักษ์และแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะปัญหาขยะทะเล รวมถึงเป็นการขยายเครือข่ายเยาวชนด้านสิ่งแวดล้อมของอาเซียน และอาเซียนบวกสาม (สาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐเกาหลี และญี่ปุ่น)

ดำเนินโครงการรางวัลอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อมเมืองที่ยั่งยืนและพัฒนาเกณฑ์และตัวชี้วัดสิ่งแวดล้อมเมือง โดยคัดเลือกเมือง (เทศบาล) เพื่อเป็นตัวแทนประเทศไทยเข้าร่วมคัดเลือกรางวัลอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อมเมืองที่ยั่งยืน ในปี พ.ศ. 2560 (ASEAN ESC Awards 2017) ดังนี้ ประเภทแข่งขัน ได้แก่ (1) ด้านอากาศ ได้แก่ เทศบาลนครขอนแก่น (2) ด้านน้ำ ได้แก่ เทศบาลนครภูเก็ต (3) ด้านการจัดการขยะและพื้นที่สีเขียว ได้แก่ เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ และประเภทนำเสนอโดยประเทศ ได้แก่ เทศบาลเมืองน่าน

3. เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมสัมมนาโครงการ ASEAN-China Symposium on Ecologically Friendly Urban Development เมื่อวันที่ 29-31 ตุลาคม 2562 ณ โรงแรม เดอะเบอร์เคลีย์ ประตูน้ำ กรุงเทพมหานคร เพื่อส่งเสริมการดำเนินความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมเมืองที่ยั่งยืนและความหลากหลายทางชีวภาพ มีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์แนวทางการพัฒนาเมืองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม นโยบายและเทคโนโลยีระหว่างผู้แทนจากประเทศสมาชิกอาเซียน และสาธารณรัฐประชาชนจีน รวมถึงหน่วยงาน ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในประเทศไทย ซึ่งผลจากการประชุมจะได้นำไปสนับสนุนการประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ครั้งที่ 15 และการประชุมสุดยอดด้านความหลากหลายทางชีวภาพระดับโลก ครั้งที่ 7 ที่จะจัดขึ้นในปี พ.ศ. 2563 ณ สาธารณรัฐประชาชนจีน ต่อไป

4. สนับสนุนข้อริเริ่ม ASEAN Smart Cities Network (ASCN) ของสาธารณรัฐสิงคโปร์ ในการส่งเสริมสภาพแวดล้อมเมืองให้เป็นเมืองอัจฉริยะ โดยประเทศไทยส่งเมืองภูเก็ต ชลบุรี และกรุงเทพมหานคร เข้าร่วม

โครงการ การเข้าร่วมโครงการ ASEAN SDGs Frontrunner Cities Programme เพื่อพัฒนาการวางแผน และเพิ่มขีดความสามารถของเมืองให้มุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

5. ดำเนินกิจกรรมเมืองต้นแบบสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนอาเซียนในพื้นที่ชุมชน/เทศบาลต้นแบบ 6 แห่ง ได้แก่ เทศบาลนครอุดรธานี จ. อุดรธานี เทศบาลนครภูเก็ต จ. ภูเก็ต เทศบาลนครตาสลี จ. นครสวรรค์ เทศบาลตำบลเวียงเทิง จ. เชียงราย เทศบาลตำบลฉะม้น จ. จันทบุรี และเทศบาลตำบลบ้านสาจ จ. พะเยา เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งต้นแบบการเรียนรู้ต่างๆ เช่น การจัดการสิ่งแวดล้อมและพลังงาน การจัดการขยะแบบครบวงจร ธนาคารขยะรีไซเคิล เป็นต้น

คณะทำงานอาเซียนด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
(ASEAN Working Group on Climate Change: AWGCC)

คณะทำงานอาเซียนด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศตั้งขึ้นจากการประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นทางการ ครั้งที่ 11 พ.ศ. 2552 ณ สาธารณรัฐสิงคโปร์ ซึ่งสืบเนื่องจากที่ประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อม ครั้งที่ 15 ณ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว รับทราบข้อเสนอเรื่อง ASEAN Climate Change Initiative ของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ซึ่งมีกลไกจัดตั้งคณะผู้เชี่ยวชาญด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ต่อมาที่ประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อมอย่างไม่เป็นทางการ ครั้งที่ 10 พ.ศ. 2550 ณ กรุงเทพฯ เห็นชอบให้คณะทำงานอาเซียนด้านข้อตกลงพหุภาคีด้านสิ่งแวดล้อมพิจารณาข้อเสนอของไทยในการจัดตั้งคณะผู้เชี่ยวชาญเฉพาะกิจด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งที่ประชุมคณะทำงานด้านข้อตกลงพหุภาคี ครั้งที่ 12 พ.ศ. 2551 ณ สาธารณรัฐสิงคโปร์ เห็นชอบให้มีการจัดตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเพื่อพิจารณาร่างข้อเสนอ ASEAN Climate Change Initiative และข้อกำหนดการปฏิบัติงานของคณะทำงานฯ ดังกล่าว รวมทั้งแสดงความยินดีที่ประเทศไทยเสนอตัวเป็นประธานคณะทำงานฯ ก่อนเสนอต่อที่ประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อมให้ความเห็นชอบ

ผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาในระดับอาเซียนที่สำคัญของประเทศไทย ในช่วงปี 2559-2562

1. โครงการพัฒนาศักยภาพภาคส่วนไทยและภูมิภาคอาเซียนด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยจัดทำหลักสูตรด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเพื่อพัฒนาศักยภาพบุคลากรของประเทศไทยและอาเซียน ตลอดจนสร้างเครือข่ายองค์ความรู้และแสงภาคทั้งในประเทศและอาเซียน
2. จัดประชุมเสวนา Boosting Climate Action in Southeast Asian Countries through the Role of Capacity Building เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน 2560 ในระหว่างการประชุมรัฐภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สมัยที่ 23 ณ Thai Pavilion กรุงบอนน์ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี โดยมีการนำเสนอความต้องการและกิจกรรมด้านการเสริมสร้างศักยภาพเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานด้านการพัฒนาที่ยั่งยืนและการดำเนินงานด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของประเทศไทย รวมถึงการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเสริมสร้างศักยภาพในการดำเนินงานด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในภูมิภาคอาเซียน
3. จัดทำแถลงการณ์ร่วมอาเซียนฯ จำนวน 2ฉบับ ได้แก่ แถลงการณ์ร่วมอาเซียนว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศสำหรับการประชุม United Nations Climate Action Summit 2019 ที่นายกรัฐมนตรีได้นำเสนอ ต่อที่ประชุม UN Climate Action Summit 2019 เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2562 ณ นครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา และร่างแถลงการณ์ร่วมอาเซียนสำหรับการประชุมภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สมัยที่ 25 ที่ประเทศไทยในฐานะประธานอาเซียนจะได้นำไปกล่าวต่อการประชุมภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สมัยที่ 25
4. เป็นเจ้าภาพจัดการประชุม ASEAN-China Cooperation on Energy Transition and Climate-resilient Development เพื่อวางแผนพัฒนาสังคมคาร์บอนต่ำและขับเคลื่อนนโยบายการนำพลังงานทดแทน

มาใช้ในภูมิภาค และส่งเสริมให้อาเซียนบรรลุตามข้อเสนอการมีส่วนร่วมที่ประเทศได้ให้สัตยาบันไว้ในเวทีระหว่างประเทศ โดยประเทศไทยเผยแพร่นโยบายการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและการดำเนินงานในเรื่องสังคมคาร์บอนต่ำ เพื่อนำไปสู่การบรรลุผลตามข้อเสนอการมีส่วนร่วมที่ประเทศกำหนดที่ได้ให้สัตยาบันไว้ในเวทีสากล

ความตกลงอาเซียนว่าด้วยมลพิษจากหมอกควันข้ามแดน
(ASEAN Agreement on Transboundary Haze Pollution: AATHP)

ด้วยวิกฤตหมอกควันครั้งใหญ่ที่เกิดขึ้นในภูมิภาคอาเซียนเมื่อช่วงปี 2540 ได้ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน เศรษฐกิจ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ อีกทั้งสร้างความเสียหายแกภูมิภาคอาเซียนในมิติต่างๆ กลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนจึงได้เริ่มเจรจากันเพื่อจัดทำความตกลงด้านสิ่งแวดล้อม และมีการลงนามในความตกลงอาเซียนว่าด้วยมลพิษจากหมอกควันข้ามแดน เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2545 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 25 พฤศจิกายน 2546 โดยมีประเทศภาคีสมาชิกที่ให้สัตยาบันแล้ว จำนวน 10 ประเทศ ได้แก่ บรูไนดารุสซาลาม มาเลเซีย สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา สาธารณรัฐสิงคโปร์ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ราชอาณาจักรกัมพูชา ไทย (ซึ่งให้สัตยาบันในวันที่ 10 กันยายน 2546) สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ และสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ที่ได้ลงนามสัตยาบันเป็นประเทศสุดท้าย เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2557 โดยความตกลงอาเซียนว่าด้วยมลพิษจากหมอกควันข้ามแดนนี้ เป็นตราสารทางกฎหมายที่วางรากฐานในการแก้ไขปัญหาหมอกควันในภูมิภาคอาเซียน การป้องกัน ลด ติดตามตรวจสอบมลพิษหมอกควันข้ามแดนอันเป็นผลมาจากไฟบนดิน และไฟป่า โดยภายใต้ความตกลงอาเซียนว่าด้วยมลพิษจากหมอกควันข้ามแดน กำหนดมาตรการที่สำคัญ 6 ข้อ ได้แก่

- (1) การตรวจวัดและประเมินผล
- (2) การป้องกัน
- (3) การเตรียมการเพื่อรับมือสถานการณ์
- (4) การรับมือกับเหตุการณ์ฉุกเฉินและความร่วมมือในระดับชาติ
- (5) ขั้นตอนปฏิบัติและกำลังคน รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่จำเป็น ตลอดแนวพรมแดน
- (6) ความร่วมมือทางด้านเทคนิคและการวิจัยทางวิทยาศาสตร์

ทั้งนี้ ได้กำหนดให้มีกลไกระดับประเทศ คือ “หน่วยงานที่มีอำนาจ” และ “หน่วยงานกลางประสานการดำเนินงาน” เพื่อปฏิบัติการจัดการด้านการบริหารงานตามที่กำหนดในความตกลง และแจ้งให้ทราบถึงหน่วยงานที่มีอำนาจและหน่วยงานกลางที่ประสานการดำเนินการของแต่ละประเทศภาคีสมาชิก ซึ่งประเทศไทยได้แต่งตั้งหน่วยงานรับผิดชอบตามความตกลงอาเซียนฯ ดังกล่าว ได้แก่ กรมควบคุมมลพิษ ทำหน้าที่ National Focal Point และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ทำหน้าที่ National Monitoring Centre

ประเทศไทยดำเนินการอย่างเข้มแข็งเพื่อให้ความตกลงอาเซียนว่าด้วยมลพิษของหมอกควันข้ามแดนประสบความสำเร็จเป็นรูปธรรมผ่านการดำเนินงานทั้งมิติภายในประเทศและมิติระหว่างประเทศ ซึ่งภายหลังจากที่ประเทศไทยได้ลงนามความตกลงอาเซียนว่าด้วยมลพิษของหมอกควันข้ามแดน ได้ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตามความตกลงฯ เช่น การกำหนดนโยบายของรัฐบาลโดยกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นกระทรวงหลักในการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาภายใต้กรอบของความตกลงอาเซียนเรื่องมลพิษจากหมอกควันข้ามแดน มีนโยบายสอดคล้องในการวางแผนและกำหนดมาตรการป้องกัน/แก้ไขปัญหาหมอก

ควัน โดยประสานความร่วมมือกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ในแผนยุทธศาสตร์กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2559 – 2564 ยังได้กำหนดพันธกิจในบูรณาการและสร้างการมีส่วนร่วมกับภาคีทุกภาคส่วนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งในประเทศ ประชาคมอาเซียน และระหว่างประเทศ

นอกจากนี้ ประเทศไทยยังเป็นผู้ริเริ่มในการจัดทำ Roadmap on ASEAN Cooperation towards Transboundary Haze Pollution Control with Means of Implementation หรือแผนที่นำทางอาเซียนปลอดหมอกควันข้ามแดนตามถ้อยแถลงของพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีระหว่างการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 26 และ 27 ให้ภูมิภาคอาเซียนร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดและบูรณาการแก้ไขปัญหามลพิษจากหมอกควันข้ามแดนอย่างจริงจัง โดยประเทศไทยได้จัดการประชุมคณะทำงานอาเซียนเพื่อยกร่างแผนที่นำทางดังกล่าว ในระหว่างวันที่ 7-9 มีนาคม 2559 ณ จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งที่ประชุมได้ร่วมระดมความคิดเห็นเพื่อกำหนด วิสัยทัศน์ เป้าหมายตัวชี้วัด มาตรการ แนวทางการดำเนินงาน เพื่อเปลี่ยนให้ภูมิภาคอาเซียนเป็นภูมิภาคปลอดหมอกควันข้ามแดนภายในปี 2563

แต่อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายที่สอดคล้องและรองรับความตกลงฯ ที่เป็นไปตามข้อบังคับทั่วไปเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของความตกลงฯ ที่กำหนดให้ประเทศภาคีจะต้องใช้มาตรการทางกฎหมาย การจัดการ หรือมาตรการอื่นๆ เพื่อให้เกิดการปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือพันธกรณีของความตกลงฯ ซึ่งปัจจุบันมีพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ที่กำหนดมาตรฐานคุณภาพอากาศและให้ภาครัฐกำหนดแผนป้องกันหรือแก้ไขอันตรายอันเกิดจากการแพร่กระจายของมลพิษและพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่ป้องกันการเผาป่า โดยมาตรา 54 กำหนดโทษจำคุกและปรับสำหรับผู้ฝ่าฝืนเผาป่า หรือกระทำการใดๆ อันเป็นการทำลายป่า หรือเข้ายึดถือหรือเข้าครอบครองป่าเพื่อตนเองหรือผู้อื่น ซึ่งเป็นการป้องกันมิให้เกิดปัญหาหมอกควันขึ้นในอีกระดับหนึ่งเท่านั้น

ข้อมูลเพิ่มเติม

<http://haze.asean.org/>

<http://www.mfa.go.th/asean/>

http://www.pcd.go.th/info_serv/Eco_Asean/

https://asean.org/?static_post=roadmap-asean-cooperation-towards-transboundary-haze-pollution-control-means-implementation